

ויזרע יצחק

שנה טז'

<p>פרשת "שופטים" הפטרה: "אנכי אנכי" ב' אלול תשפ"ג</p>	<p>ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת י"ג 18:45 י"ד 20:57 ט"ו 20:37</p>	<p>ת"א 19:02 ת"ב 19:59 ת"ג 20:34</p>	<p>חיפה 18:52 20:00 20:34</p>
--	--	--	---	---

הגיגים לפרשת השבוע

"צדק צדק תרדף" (דברים טו' כ)

"הלך אחר בית דין יפה. למען תחיה וירשת את הארץ, כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבן על אדמתם" (רש"י)

צריך להבין מה טעם כפל הכתוב את המילים "צדק צדק תרדוף" ולא די היה לומר פעם אחת "צדק תרדוף"? מתרץ הרמב"ן שכל הכתוב בא לומר שהדיינים צריכים לשפוט את העם משפט צדק, וגם אתה, האזרח הרגיל, צריך לרדוף את הצדק תמיד, שתלך ממקומך אל מקום חכמים הגדולים, כמו שאמרו חז"ל "צדק צדק תרדף, הלך אחר בית דין יפה, אחר רבי אליעזר ללוד, אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל" (סנהדרין לב:)

מוסיף הרמב"ן את המובא במדרשו של רבי נחוניא בן הקנה, הדורש את הפסוק על פי הסוד, שאומר ש"צדק" זו מידת דינו של העולם שנאמר "צדק צדק תרדוף", וכתוב אחריו "למען תחיה וירשת את הארץ". לומר לך, אם תדין את עצמך, תחיה. אבל אם לא תדין את עצמך, הקב"ה ידון אותך ואתה תקיים בעל כרחך. אך מדוע נאמר "צדק צדק", פעמיים? זה משום שכתוב "מנגה נגדו" (שמואל ב' כב' יג), ה"צדק" הראשון הוא "צדק" ממש, והכוונה היא לשכינה שכתוב "צדק ילין בה" (ישעיה א' כא), ומהו ה"צדק" השני, שמפחיד את הצדיקים? ומתרץ ש"צדק" הוא כובע ישועה על ראשו, ואין "ראש" אלא אמת, שנאמר "ראש דברך אמת" (תהלים קיט' קס), ואין "אמת" אלא "שלום" שנאמר "הלא אם שלום ואמת יהיה בימי" (מלכים ב' כ' יט). אם כן מה שאומר כאן הכתוב, שאתה תשפוט בבית דיןך, ותרדוף אחר ה"צדק צדק" ותשיג אותם, למען תחיה לעולם הבא ב"צדק" השני שהוא ה"צדק" העליון, והוא האור הגדול הצפון לצדיקים לעתיד לבא, וזהו עונו של הקב"ה, "וירשת את הארץ" בצדק הראשון, שהוא ארץ ישראל.

"יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באזורנה ובערת הרע מקרבך" (דברים י"ז ה)

הפסוק מלמד אותנו שיש להרוג את האיש שעבד עבודה זרה, מבאר ה"אלשיך" הקדוש, שלפעמים חושבים לומר שאולי טוב יותר שלא להמיתו מיד, אלא נמתין עד שנראה אולי הוא ישוב מדרכו. כי ידוע שהקב"ה לא חפץ במות הרשע כי אם בשובו מדרכיו ויחיה, שנאמר "החפץ אחפץ מות רשע נאם ה' א-להים הלוא בשובו מדרכיו ויחיה" (יחזקאל יח' כג). לכן הוסיף בכתוב ואמר "ובערת הרע מקרבך", לומר לך שאדרבה, מיתתו של אותו האיש היא רחמנות על כללות ישראל, כמו שיקרה לאדם שחלה בידו חולי שמתפשט עד הלב ויכול להמית אותו, שהתרופה היא לחתוך את היד בטרם יחתכו כל עצמותיו, כי האכזריות אל האבר החולה, היא רחמנות על כל הגוף. כן הדבר בענייננו, בהיות שאיש רשע כזה נמצא בקרב ישראל, אפשר שיפשה העון הזה בישראל ויחפרו ויאבדו, על כן טוב לבער עכשיו את האיש הזה מאשר לאבד את כל ישראל, וזו הכוונה של הכתוב "ובערת הרע מקרבך" שהוא רע שנמצא בקרבך טרם יהפך ויהיה הכל לרע.

"והיה ככלת השטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם" (דברים כ' ט)

אומר ה"פנים יפות" שכאשר היו ישראל יוצאים למלחמה הם היו ממנים עליהם שרי אלפים ושרי מאות, כדכתיב "ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף" (שמואל א' יז' יח). אך מדוע המתינו עם המינוי עד עתה? מתרץ שכיון שאחרי דברי השוטרים, הרבה אנשים היו חוזרים מהמלחמה לא היה אפשר להתמנות ולפקוד שרי צבאות עד אחרי שיחזרו ויהיה ידוע מספר הנשארם.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

אריה שור בן נפתלי ז"ל נלב"ע יב' אדר תשפ"ג

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יב' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"שופטים ושופטים תתן לך... לשבטיך" (דברים ט"ז יז)

מבאר רבי אברהם סבע ב"צרוור המור" שהכתוב "לך" "לשבטיך" בא ללמד אותנו שכמו שהשופט צריך שישפוט את עצמו בתחילה, כך צריך הוא לשפוט את קרוביו ואת בני שבטו. ורק אז יוכל הוא לשפוט את האחרים. אבל אם הוא לא ישפוט את קרוביו בתחילה, הוא לא יוכל לשפוט את האחרים. ולכן נאמר על שבט לוי, שהם השופטים ומורי התורה, "האומר לאביו לא ראיתיו" (דברים לג' י) ואז "יורו משפטיך ליעקב". אבל אם הם מחניפים לקרוביהם ומכירים אותם, איך הם ישפטו את האחרים? כי יאמרו לו 'כלה מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות', כי אין הקרוב רואה את הנגעים. ועל זה אמר הכתוב "לא עשה לרעהו רעה" (תהלים טו' ג), כלומר לא תקן את הרע שעושה רעהו, "ואז וחרפה לא נשא על קרובו", מאחר שהוא מוכיח לרעהו ולקרובו ואינו מחניף להם. לכן אמר הכתוב "שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך... לשבטיך" ולקרוביך. ואז "ושפטו את העם משפט צדק". שבזה יכנס גם כן שישפוט את בני עמו ועירו ולא יחניף להם. ואז יוכל לשפוט גם לנכרים אשר באו שעריך. אבל אם הוא מחניף לבני עירו, הוא לא יוכל לשפוט את האחרים. וזו הכוונה, אם "שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך", אז "ושפטו את העם משפט צדק".

"לבבתי רום לבבו מאוזו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמואל למוען יאריך ימים" (דברים י"ז כ)

מבאר ה"חזקוני" שמה שכתוב "לבבתי רום לבבו מאוזו" בא לתת טעם לאיסור שעל המלך ש"כסף וזהב לא ירבה לו", ומה שכתוב "ולבלתי סור מן המצוה" הוא הטעם לציווי של המלך "והיה עמו וקרא בו", והתוספת של "למוען יאריך ימים" נחוצה לפי שהרבנות מקברת את בעליה, ולכן המלך צריך לדבר שיאריך לו את הימים, וזה הטעם למה שאומרים "יחי המלך" בשעה שמעמידים מלך חדש.

"כי תשבור את כל המצוה הזאת... ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה" (דברים י"ט ט)

"ויספת לך עוד שלש הרי תשע, שלש שבוער הירדן, ושלוש שבארץ כנען, ושלוש לעתיד לבא" (רש"י)

מקשה רבינו החיד"א ב"פני דוד", הלוא על לעתיד לבא כתוב "לא ישא גוי אל גוי חרב" (מיכה ד' ג) אם כך, למה צריך ערי מקלט? מה עוד שיש כבר ששה ערי מקלט אלא שהששה לא יספיקו, וצריך להוסיף עליהם עוד שלוש? ועוד מה שהכתוב מסיים "ולא ישפך דם נקי" אינו ברור, שהרי בגלל שנשפך דם נקי בשוגג, ההורג הולך לערי מקלט? ומתוך בשם הרב אליהו הכהן בעל "שבט מוסר" שפירש שבמשך הגלות המרה והארוכה יש כמה וכמה שהרגו בשוגג, שהיו צריכים לגלות לערי מקלט, אלא שגם הן חרבו. והרי חייבי חטאות בזמן הגלות, הדין הוא שבבא הגואל ויבנה בית המקדש במהרה בימינו, יקריבו קרבנות איש איש לצאת ידי חובתו, וכמו שאמרו (שבת יב:): שרבי ישמעאל קרא והטה על פנקסו "כשיבנה בית המקדש אקריב חטאת שמנה". לפי זה גם כל חייבי הגלות ילכו לערי מקלט לצורך כפרתם. ומשום הזמן הארוך שחלף מאז שנחרב הבית, 1955 שנה, וכל חייבי הגלות צריכים תקנה, לכן צריך "תשע ערי מקלט", כי רבו החייבים גלות בערי מקלט, כשיגיע הזמן לשמור את כל המצוה כל תרי"ג מצוות מומן החרבן. וזה מה שאמר הכתוב "כי תשמור את כל המצוה" דהיינו בזמן הבית שיבנה במהרה בימינו. "לאהבה... וללכת בדרכיו כל הימים", אז "ויספת עוד שלש ערים ערי מקלט" שיהיו בסך הכל תשע. ואם תאמר, הלוא אז לא יהיה צורך בערי מקלט, כיון שהעולם כבר יהיה מתוקן, לכן הוסיף הכתוב ואמר "ולא ישפך דם נקי", שאכן, לפי האמת אז לא יישפך דם נקי ולא יהיה צורך בערי מקלט, ורק בגלל "והיה עליך דמים" אתה חייב מגלגולים בזמן החרבן "דמים", שהם חובה עליך שהרגת בשוגג ולא גלית, ועתה צריך לתקן ללכת לערי מקלט, ומשום הכי אצטריכו תשע ערי מקלט.

"רק עין אשר תדע כי לא עין מאכל הוא אותו תשוזית וכתת" (דברים כ' כ)

פשט הכתוב מדבר על כריתת על מנת לעשות ממנו מצור, מבואר ב"דעת זקנים מבעלי התוספות" על פי דברי הגמרא על הפסוק "כי האדם עין השדה" (דברים כ' יט) "וכי אדם עין שדה הוא? אלא משום דכתיב 'כי ממנו תאכל ואותו לא תכרת' וכתוב 'אותו תשחית וכתת' הא כיצד? אם תלמיד חכם הגון הוא, ממנו תאכל ואותו לא תכרת. ואם לאו, 'אותו תשחית וכתת'" (תענית ז). כלומר בתלמיד חכם הכתוב מדבר, אם תלמיד חכם הגון הוא, "ממנו תאכל ואותו לא תכרות", דהיינו שב ולמד ממנו, ואם לא מדובר בתלמיד חכם הגון, אזי "אותו תשחית וכתת" כלומר, אל תלמד לפניו. וגם אם בתלמיד שאינו הגון, לא תניחנו שילמד לפניך.

"וערפו עינים את העגלה בנזול" (דברים כא' ד)

מבאר ה"ספורנו" שסוג זה של מיתה שבו הורגים את העגלה דהיינו עריפה, מתאים לסוג העבירה שנעשתה, כי עריפה כשמה כן היא באה מן העורף, מאחור, כלומר היא נעלמת ונסתרת מעינו של הנהרג, דבר זה מתאים לעבירה היות שהיתה כאן הריגה נעלמת ונסתרת מעיני העם ושנעשתה על ידי רוצח שלא היה ידוע אצל העם כרוצח, שאם היה נודע אצלם שהוא רוצח היו מתקוממים נגדו ומגלים לבית הדין.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם: פורטונה בן חמו בת סימונה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה, ענת בת שולה, יצחק בנימין בן אילנה, רונן בן איווט, מוטי נאור בן צביה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים "חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492